

va per les teulades'.

És, de fet, un hàbit que saben tots els observadors dels moixons: «Era vaylet molt tendre encata / --- / de nius y aucells sols s'adonava / --- / cercava 'ls nius d'escorredisses / merles, ja dels pollanques y faigs pels cimerals / --- / y pels anyocs de les eureres / los de gribes, pels baxos *teulats* los de *pardals*», Verdaguer (*Lo Rabeig*, O. C. *Pop.* xxix, 189.9); OPou l'anomena «*pardal de taulada*: passer» (*TbPu.*, 46) i ja StVicenç F: «alguns altres ocells, mas lo pardal de *taulada* 10 no les dirien fins al sol exit» (*Serm.* III, 276.36, i de nou III, 203.22).

Ja el posa CROs en un dels seus romanços i en el dicc. de 1764: «*teuladí*, -ins: gorrion, avecilla» (p. 227), i *tauladí* en Orellana (s. v. *terretit* i *quadri-nyola*, cf. infra). «Vora 'l barranc dels Algadins / s'alcen al cel quatre palmeres / el vent batent ales lleugeres, / mou sos plomalls i sos troncs fins: / en ells milers de *teuladins* / fan un soroll que 'l cor encisa / qui oír pogués sa xilleriça / --- / i donaran els horts son flaire, / i sa cantúria 'ls *teuladins* / ---», Llorente. «La llavor / --- si està poc adins, / la mengen els *tauladins*» en la versió val. de la *Cart. Rur.* de Fages de Romà (1851, 29.3, mentre que el model emp. posava, més vagament, *els aucells*). «Assustat i poruc com *tauladins* 25 *laí* engabiats», Morales Sanmartín, *Idilis levantins*, 29.6.

Sentit un poc per tot el País, almenys des de l'Horta fins al Segura: *teuladins*, -*laí*: Xirivella, Palmar, Picassent, Torrent, Carlet, Quatretonda, Onil, Monòver, *tauladins* només a Alginet (1962-63). En alguns llocs s'ha tornat topònim (*El Teulad*, partida de Muro, *Pico Teulad*, tossal d'Onil, 02' × 38-39'); en altres malnom de persona (*el Teulad* Xirivella, Picassent, *la Teuladina*, Tòrrent); a Monòver, parlen junts de *teuladins* y *tutu- 35 vies* (*Canyissaes*). «Muixquerots són una espècie de *teuladins* de l'Albufereta» Palmar; «a la Torre de Trullars niaven els *tauladins*, per menjar-se l'arròs» (dels veïns arrossals), Alginet, nova comprovació dels nius en teulades. El castellonenc Pascual Tirado parla de «*teuladins*, *teuladines* i *teuladinets*».

Fora del nostre domini lingüístic tenim un paral·lel semàntic en el lleonès de Céspedes, on «por andar en los hastiales o *estiales* se llama *estialero* el gorrion» (SzSevilla, *RFE* xv, 274). A Múrcia el pardal és *chulain* (GaSoriano) < *çulain*, més aviat antic manlleu català que mot local del mossàrab (el qual hauria mantingut la -r- de TEGULATA); els xurros val. diuen *tolaino* Énguera, Anna, Chella i Bolbait, *cholaíno* Navarres, *cholaín*, *chul-*, Bicorp, *pájaro de tejau* Quesa (Gulsoy 1979).

En lloc de *teuladí*, es diu *teulada* a Onda (*DAg.*), *teulader* a Mallorca (*AlcM*) o *gorrió teulader* (JnRoselló), *teulo* a Porreres. I *teulat* a Eivissa (també Xàtiva i Alcoi, *AlcM*): «*pardal* ha pres el sentit general de 'ocell', mot que no s'usa a l'illa; l'espècie a què fa referència el mot cat. *pardal* es diu, a Eiv., *teulat*» (Vil·langómez, *Ll. d'Eiv.*, 69; Aina Moll, *RFE* xli, 363; PzCabr.); «— Igual deu caçà es *teulats*: / si en tens cap, vés-hi alerta, / que si el riba a havè afinat, / és 60

fàcil que te l'espenya», JnCastelló (*Ibiza y Form.*, 96).

Diu *AlcM* que s'ha «format per regressió damunt *teuladí*, interpretat com un dim. en -*is*», cosa prou raonable. Però hi ha una variant «*teulat-lliri* m. ocell de la mateixa espècie que el *teulat* comú, però més finet i amb les plomes més llargues», cosa sens dubte encaminada a suggerir que aquí hi ha el nom de planta lliri, cosa que per molt... llargues que siguin aquestes plometes (?) i per molt ample que sigui el nostre davallant, no passa coll avall: comparar un pardal amb un lliri.

Aquí deu haver-hi gat amagat; i pensem inevitablement en una romanalla mossàrab: un adj. -*lisi* = 'llis'? ¿Un adj. *lâde* (TEGULA-LAT-) amb imela -*lêri* o -*liri*? Més aviat seria un mossàr. *teuladâri*, paral·lel al mall. *teulader* > *teulaleri* amb *d* > -l- (*alcalde*, *albayaide*, *alifara*, andal. *alijares*, i altres casos aplegats per Steiger, *Contrib.*, 182-5); després, -*eri* canviat en -*iri* per metafonia catalana (*cementiri*, *capitiri*, *reptiri*); influït per *teulat*, *teulat-liri*, apareixia un compost, amb l- > ll-; per a -ARIUM > moss. -*ari*, -*er*, cf. *columbari*, *cosier* etc. Llavors pensem que potser també són supervivències precatalanes, més catalanitzades, *teulader* i *teuladí*; i que, format aquest amb el sufix àrabic -*i* d'adjectiu, *tâylâti*, havia de desplaçar l'accent segons la llei de l'àrab vulgar, i *tâylâti* donava cat. *teulat*. Sigui cert, o no, el mossarabisme de *teulat*, *teuladí*, *teulader*, l'explicació de *teulat-lliri* per un 'lliri' és insostenible, i en una mesura o altra, d'una manera o altra, hi ha d'haver aquí alguna cosa no catalana, segurament mossàrab.

Teuladina designa en el Segre Mitjà un moixó diferent del pardal: «*tauladina*: budytes flava (motacil·lid)» (Montanya, *Top. Mèd. de Ponts*, 159); igual 'la cuereta groga', *BDC* x, 69. En efecte el gr. *βουδύτης* és «the wag-tail» (Liddell-Scott) tant el nom anglès, com el grec, el ll. *motacilla*, el català *cuereta* etc., al·ludeixen al moviment seguit de la seva cua que és típic d'aquest moixó. I no és estrany que dugui el mateix nom que el teuladí, per la semblança, que hi constata Orellana: «*quadrinyola*: és poc més gran qu'un *tauladí*; les cames verdes, més llargues qu'el *tauladí*, redoneta de cua: son color entre negre y pardo; cria en l'Albufera, entre maig y juny; y sols fa una cria, en la qual ne trau de quatre a cinc» (*Cat. dels Pardals de l'Albufera*, 1795, p. 14).

Aquesta informació d'Orellana ens duu a posar ací un apèndix sobre l'origen d'aqueix mot *quadrinyola*. Com tots els noms de la cuereta i de forces altres ocells, deu ser un derivat de CAUDA/CODA, i també mossàrab, amb la conservació de la -d- allà normal i forçosa, però amb repercussió de líquida *codrinyola* > *quadrinyola* (com CORTE ROTUNDA > *Quatretonda*, CORTE MEDIANA > *Quatremitjana*, *Quartijo*, *Quallaico* etc., E. T. C. II, 142-151); potser *CODINEA o *CODANEA + -OLA.

Teuler 'el qui o el que fa teules': «que tot hom qui obra del mester de *teularia* --- deça fer --- los cayrós e les *teules* leals ---; item que negú *teuler* --- no gaus